



Pastýřský list biskupa českobudějovického k 24. neděli v mezidobí

Milí diecézané, bratři a sestry v Kristu Ježíši, našem Pánu!

Skončilo letní období dovolených a prázdnin, pro děti a mládež začala škola. Téma školy se však v jistém slova smyslu dotýká nás všech, mladších i starších. Všichni jsme totiž ve „škole Božího slova“, když mu nasloucháme a učíme se podle něj žít. O 24. neděli v mezidobí zaznívá jeden z nejkrásnějších úryvků evangelia, kde se v několika různých obrazech vyjevuje Boží dobrota, láska a milosrdenství. Zcela jednoznačně působí nejsilněji to poslední podobenství, kdy máme před očima milosrdného otce, jehož láska nezná hranic, ale současně tam vidíme i marnotratného syna, který se sám musel rozhodnout, dříve než vyslovil: „Vstanu a půjdu k svému otci“ (Lk 15,8). Jak aktuální je příběh marnotratného syna a jak blízký je i nám ve chvíli, kdy na nás doléhá pokušení a chceme mít svůj „podíl z majetku“ i my, abychom si pak šli svou vlastní cestou do jakési vzdálené a neznámé země. Rád bych se spolu s Vámi, bratři a sestry, zamyslel nad tímto momentem z dnešního evangelia, ale z trochu jiného úhlu pohledu, než je obvyklé.

To, že jsme na tomto světě, že žijeme a dýcháme, není náhoda. Člověk nestvořil sám sebe,[1] naše existence je nezaslouženým Božím darem.[2] Je to Bůh, kdo stvořil člověka v jeho přirozenosti[3] jako vrchol a nejdokonalejší dílo veškerého stvoření. Člověk tak svojí důstojností převyšuje všechno ostatní a to zvláště tím, že má rozum, ale že má i nesmrtelnou duši,[4] o jejímž trvalém osudu si sám a svobodně rozhoduje na základě svých vlastních skutků.[5] V dějinách spásy ovšem nikdy nelze opomenout jeden zcela zásadní moment. „Když se naplnil čas“ (Gal 4,4), přirozená důstojnost člověka byla nadpřirozeně potvrzena a pozdvižena skutečností vtělení: věčné Slovo, které „bylo na počátku u Boha a které bylo Bůh“, přijalo lidskou přirozenost, „stalo se tělem a přebývalo mezi námi“ (Jan 1,14).

Jednou farizeové přednesli Ježíšovi ožehavé téma manželské rozluky a on je – jakožto nejvyšší Učitel – neváhal odkázat na počátek Boží vůle při stvoření. Tak bychom ani my neměli váhat a své, mnohdy palčivé otázky, bychom měli konfrontovat s Boží vůlí. V první knize Mojžíšově tak můžeme číst mimořádně důležitá slova: „Bůh stvořil člověka jako muže a ženu“ (Gn 1,27); od počátku se tedy uskutečňuje lidská přirozenost jako přirozenost muže a jako

přirozenost ženy. Jejich odlišnost a vzájemné doplňování jsou zakotveny v samotné lidské přirozenosti a týkají se všech jejích rozměrů,[6] které nelze vytrhovat z kontextu, jakoby šlo o zcela nezávislé skutečnosti. Vedle přirozených aspektů a projevů mužství a ženství, existují nepochybně i jiné aspekty kulturně, dobově či jinak sociálně podmíněné, avšak z křesťanského hlediska by bylo zavádějící prohlašovat toto nejzákladnější rozlišení obou pohlaví za pouhý „stereotyp“, za jakýsi sociální konstrukt či něco, co lze jednoduše změnit.[7]

Pro plné pochopení pravdy o lidské přirozenosti je třeba vzít v úvahu i hluboké zranění prvotním hříchem,[8] kterým je narušen Bohem daný řád i harmonie celého stvoření. Toto narušení, které se projevuje sklonem člověka ke hříchu či v jiných formách zla a utrpení,[9] zasahuje i lidskou sexualitu, která může být zdrojem pokušení, zvláště pak, dojde-li k jejímu nezřízenému užívání.[10] V současné době jsou rozšířené snahy prohlašovat za přirozené či za „variantu normy“ všechny možné sexuální tužby a subjektivní prožívání vlastního pohlaví a to s odůvodněním, že je to vrozené a tudíž i přirozené. Je však zapotřebí se také ptát, zdali je to v souladu s tvůrčím plánem Božím.[11] Pochopitelně, člověk si může demokraticky nastavit taková měřítká a takové zákony, v jejichž jménu – tedy podle práva a zaručené svobody – může jít dokonce i proti životu![12] I když si člověk myslí, že může všechny zákony měnit – zůstává jeden jedinečný zákon stále platný – a tím je zákon Boží.[13] Je to neměnný a přirozený řád daný Hospodinem, Bohem a Stvořitelem, který jako jediný dokáže učinit člověka skutečně šťastným a svobodným. On, Bůh, jako milosrdný otec vyhlíží a čeká, kdy už konečně spatří svého marnotratného syna, jak se vrací se slovy: „Vstanu a půjdu k svému otci“ (Lk 15,8).

Snaží-li se člověk naplňovat Boží zákon a respektovat Boží řád, dotýká se posvátna,[14] neboť i sexualita sama je v podstatném ohledu posvátná.[15] Vzájemně se doplňující vztah mezi mužem a ženou, směřující k bezvýhradnému, dokonalému a neodvolatelnému vzájemnému sebedarování,[16] přece sám Kristus povýšil na svátost[17] a učinil jej znamením a účastí na společenství s Bohem, [18] který je pramenem života a lásky. Manželská láska muže a ženy svojí povahou směřuje k bezprostřední a intimní účasti na Božím stvořitelském díle,[19] když se podílí na jeho lásce a tvůrčí moci.[20]

Komplementarita muže a ženy je navíc klíčová v jejich roli otce a matky: dítě pro svůj zdravý rozvoj potřebuje nejen mužský a ženský vzor, ale také harmonickou souhru těchto odlišných, avšak navzájem se doplňujících rolí ve stabilním rodinném prostředí, založeném na bezvýhradné manželské lásce.[21] Vztah muže a ženy, manžela a manželky, proto rozhodně nelze chápat jako vztah mocenský, kdy jeden ovládá druhého; jinak ztrácí smysl manželský slib vzájemné lásky, úcty a věrnosti.[22] Rodina vyrůstající ze správně pochopených rolí muže a ženy rovněž není pouhou společenskou konvencí, kterou lze svévolně změnit či předefinovat: je to instituce zakotvená v samotné Bohem darované lidské přirozenosti,[23] která je tím jedinečným přirozeným prostředím pro předávání života a výchovu dětí.[24]

Každý máme určitou odpovědnost, ale jak je zřejmé, zvláště velkou odpovědnost mají rodiče vůči svým dětem. Chtěl bych proto právě Vás, milí rodiče, ujistit svou modlitbou a zároveň Vás i povzbudit, abyste také pamatovali i v tomto školním roce – vedle zájmových kroužků pro své ratolesti – i na výuku náboženství. I když se to nemusí tak jevit, tato výuka je velmi důležitá pro lidský a duchovní růst Vašich dětí; jsou to pevné základy, na kterých lze stavět šťastný a spokojený život.

Drazí diecézané, mějme všichni před očima dobrotu milosrdného Boha, jak nám ho představuje Ježíš v podobenství o marnotratném synu a dobrotivém otci, a nechme se obnovit jeho milosrdnou láskou. K této zkušenosti Vám všem ze srdce žehnám!

+ Vlastimil, biskup českobudějovický

[1] Žl 100,3;

[2] KKC § 355-356, § 1700-1701; srov. KKC § 50, § 1066.

[3] KKC § 362-365.

[4] Gn 2,7; Mk 12,28-34; 1Jan 4,16; Jan 17,3; KKC § 366: „Církev učí, že duchová duše je bezprostředně stvořena Bohem – není tedy ‚zplozena‘ rodiči...“

[5] KKC § 1700-1706, § 1731-1738;

[6] Gn 2, 18-24; KKC § 2332: „Pohlavnost ovlivňuje všechny stránky lidské osoby v jednotě jejího těla a její duše.“; Familiaris consortio 11: „Sexualita, při níž se muž a žena navzájem darují úkonem, který je vlastní a vyhrazený manželům, naprosto není něco čistě biologického, ale týká se nejvnitřnějšího jádra lidské osoby jako takové.“; srov. Familiaris consortio 13: „Manželská láska ... zahrnuje všechny stránky osoby. Týká se těla a pudů, síly citů, smyslů, touhy ducha a vůle.“; Gaudium et spes 49; KKC § 1643.

[7] Srov. Katecheze papeže Františka na gen. audienci, nám. sv. Petra, 15. 4. 2015: „Moderní a soudobá kultura otevřela nové prostory, nové svobody a nové hloubky obohacující chápání této různosti. Zavedla však také mnoho pochybností a spoustu skepse. Například se ptám, zda takzvaná genderová teorie není také výrazem frustrace a rezignace, která hodlá smazat pohlavní různost, protože se s ní již nedovede konfrontovat. A hrozí nám, že uděláme krok zpět. Odstranění této různosti je totiž problém, nikoli řešení.“

[8] Gn 3, 1-24; Řím 7, 19-24; KKC § 379.

[9] Gn 3, 16-22; KKC § 400, § 1707.

[10] KKC § 1607: „Tento nepořádek ... nevyplývá z přirozenosti muže nebo ženy, ani z povahy jejich vztahů, nýbrž z hříchu. První hřích – přerušování styků s Bohem, má jako první důsledek zlom v původním společenství muže a ženy...“

[11] Srov. KKC § 2331-2359; Řím 1, 21-27.

[12] Poselství Svatého otce k postní době 2019 kap. 2: „Když opustíme zákon Boží, zákon lásky, prosadí se zákon silnějšího proti slabšímu.“

[13] KKC § 2351-2359; § 2380-2391; srov. 1 Kor 6, 15-20; 1 Řím 1, 8-27.

[14] 1 Kor 6, 12-20; Casti connubii 80 [83]: „Již pouhým světlem rozumu ... dostatečně poznáváme, že již i v přirozeném manželství jest cosi posvátného a náboženského, cosi co nepřístupuje pouze zvenčí, nýbrž co je vrozeno, co není pouze přijato od lidí, nýbrž co tkví v přirozenosti, protože, má Boha za původce a protože bylo hned od počátku předobrazem

Vtělení Božího Slova. Tato posvátná stránka manželství, úzce související s náboženstvím a svatým řádem věcí, má svůj základ v onom božském původu manželství ...; dále v jeho účelu: aby bylo zplozeno a vychováno pro Boha potomstvo a aby i manželé k Bohu přilnuli, navzájem se v tom podporující v křesťanské lásce; a konečně v přirozeném úkolu manželství, jak je ustanovil Bůh Stvořitel ve své neskonalé prozřetelnosti, že totiž má býti jakoby cestou, kterou se převádí život, čímž rodiče takřka jako služebníci slouží Boží všemohoucnosti. K tomu přistupuje nová důstojnost ze svátosti, kterou se manželství křesťanů stalo čímsi nevýslovně důstojným a bylo povýšeno k takové vznešenosti, že se jeví Apoštolu, velikým tajemstvím, ve všem ctihodným.“

[15] Srov. Jan Pavel II., Teologie těla 9 (14. 11. 1979), 3; Benedikt XVI., Anděl Páně, 27. 12. 2009: „V manželství se muž a žena, stvoření k Božímu obrazu, stávají ‚jedním tělem‘: tj. společenstvím lásky, která plodí nový život. Lidská rodina je v jistém smyslu ikonou Trojice: pro interpersonální lásku, již obnáší a pro plodnost této lásky.“; KKC § 1639: „Opravdová manželská láska je pozdvižena k účasti na božské lásce.“

[16] KKC § 369-373; srov. KKC § 1601-1654; § 2360-2369; Familiaris Consortio 11: „Sexualita ... se uskutečňuje opravdu lidským způsobem jenom tenkrát, když je začleněna do lásky, s jakou se muž a žena sobě navzájem až do smrti bezvýhradně zavazují.“ Amoris laetitia 73: „Vzájemné darování sebe, kterým se zakládá svátostné manželství, má kořeny v milosti křtu, jímž se uzavírá základní smlouva každého jednotlivce s Kristem v církvi. Vzájemným přijetím a s Kristovou milostí si snoubenci vzájemně slibují úplné darování se, věrnost a otevřenost pro přijetí života.“

[17] KKC § 1601.

[18] KKC § 2205: „Křesťanská rodina je společenstvím osob, stopou a obrazem společenství Otce a Syna v Duchu svatém. Její plodivá a výchovná činnost je odleskem stvořitelského díla Otce.“

[19] KKC § 1404; KKC § 2366; Familiaris consortio 30: „Plodnost je dar a cíl manželství, neboť manželská láska svou přirozeností směřuje k tomu, aby byla plodná.“; KKC § 1652: „Svou přirozenou povahou jsou manželství a manželská láska zaměřeny k plození a výchově dětí, což je vrchol a koruna manželské lásky.“; srov. Gaudium et spes 48.

[20] KKC § 2367: „Manželé, povolání předávat život, se podílí na stvořitelské moci a na otcovství Boha.“; Gaudium et spes 50: „Manželé vědí, že plněním úkolu dávat život a vychovávat – což je třeba považovat za jejich vlastní poslání – se stávají spolupracovníky lásky Boha Stvořitele a jakoby jejími tlumočníky.“; KKC § 372: „Tím, že muž a žena, jako manželé a rodiče, předávají svým dětem lidský život, spolupracují jedinečným způsobem na díle Stvořitele.“

[21] Srov. KKC § 2201-2207, zvl. § 2205: „Rodina je výsadní společenství povolání k tomu, aby uskutečňovalo vzájemné dorozumění manželů a svědomitou spolupráci rodičů při výchově dětí.“; KKC § 2221n.; Gaudium et spes 52.

[22] Srov. Ef 5, 21-33; 1 Kor 11, 11-12; Kol 3, 18-19; Amoris laetitia 154: Papež František pak k nauce apoštola Pavla o manželství říká: „I když psal v době, ve které vládla patriarchální kultura, v níž žena byla považována za zcela podřízenou muži, přesto učil, že sexualita musí být otázka, o které spolu manželé hovoří.“

[23] KKC §2202: „Muž a žena spojení v manželství tvoří spolu se svými dětmi rodinu. Tato instituce předchází jakémukoliv uznání ze strany veřejné moci...“; KKC § 2207: „Rodina je základní buňkou života společnosti. Je to přirozená společnost, v níž jsou muž i žena povoláni k tomu, aby se sobě navzájem dávali v lásce a v daru života.“; KKC § 1603: „Důvěrné společenství života a manželské lásky, které Stvořitel založil a vybavil vlastními zákonitostmi, se uskutečňují manželskou smlouvou ... Sám Bůh je původcem manželství. Povolání k manželství je vepsáno do samé přirozenosti muže a ženy, jak vyšli z rukou Stvořitele. Manželství není čistě lidské zřízení...“; srov. KKC § 369; KKC § 372; Gaudium et spes 48.

[24] Gn 3, 16-22; KKC § 400, § 1707.